

Steen Rønsholdt

Forvaltningsret
Retssikkerhed
Proces
Sagsbehandling

2. udgave

ADVOKAT
JERRY OSBAK
NØRREGADE 30 - 1165 KBH. K
(100 m FRA NØRREPORT)
TLF. (01) 14 42 00 - CHERO 9 26 76 70

FORLAGET THOMSON

Steen Rønsholdt
Forvaltningsret – Retssikkerhed, proces, sagsbehandling
2. udgave/1. oplag
© Forlaget Thomson A/S, København 2006

ISBN 10: 87-619-1625-0
ISBN 13: 978-87-619-1625-9

Omslag: Birger Gregers MDD, Frederiksberg
Tryk: AKA-Print A/S, Århus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

Forord til 2. udgave

Bogen foreligger hermed i en 2. udgave.

Fremstillingen er opdateret i takt med den seneste retsudvikling, navnlig med ny praksis fra domstolene og Folketingets Ombudsmand. I forhold til 1. udgave er bogen endvidere søgt forbedret på en række punkter. Enkelte afsnit er således udgået, og brugen af petitafsnit er øget i et forsøg på at skabe større overskuelighed. En større indholdsmæssig revision af bogen afventer resultatet af offentlighedskommissionens arbejde.

Jeg bringer en særlig tak til Henrik Kure for en stor og kvalificeret indsats med denne revision.

Jeg bringer ligeledes min tak til ekstern lektor Kristian Korfits Nielsen, der ligesom ved 1. udgave har medvirket ved udarbejdelsen af kapitel 14 om persondataloven.

København den 15. juni 2006
Steen Rønsholdt

Forord til 1. udgave

Denne bog er primært skrevet med det hovedsigte at fungere som lærebog i forvaltningsret på jurastudiets 3. år ved Københavns Universitet.

Bogens kapitel 14 om persondataloven er skrevet under medvirken af eksternt lektor Kristian Korfits Nielsen, som jeg hermed bringer min tak.

Herudover retter jeg også en tak til eksternt lektor Anders Valentiner-Branth, adjunkt Michael Gøtze og eksternt lektor Claus Tønnesen, som hver for sig har gennemlæst og kommenteret en række af bogens kapitler og i den sammenhæng har ydet værdifuld såvel pædagogisk som faglig rådgivning. Det skal hertil særligt nævnes, at de i kapitel 3 anvendte figurer er udarbejdet af adjunkt Michael Gøtze.

Ligeledes takker jeg institutsekretær Kirsten Ehlers og kontorfuldmægtig Gitte Hauerberg for med stor dygtighed at have forestået det omfattende og krævende arbejde at renskrive manuskriptet.

Endeligt takker jeg stud.jur. Camilla Hørup Jensen for med stor dygtighed at have udarbejdet diverse registre.

København den 25. juni 2001
Steen Rønsholdt

Indholdsoversigt

Indledning 21

1. Del. Nogle grundelementer

Kapitel 1: Retsgrundlag, retsafgørelse, formel og materiel ret 29

Kapitel 2: Retssikkerhed 59

Kapitel 3: Forvaltningslovens anvendelsesområde 89

2. Del. De enkelte sagsbehandlings- og procesregler

Kapitel 4: Begrundelse 129

Kapitel 5: Kompetence 171

Kapitel 6: Habilitet og inhabilitet 213

Kapitel 7: Vejledning 277

Kapitel 8: Repræsentation 293

Kapitel 9: Tavshedspligt og ytringsfrihed 301

Kapitel 10: Offentlighed 311

Kapitel 11: Sagens oplysning 361

Kapitel 12: Partshøring 423

Kapitel 13: Partsaktindsigt 455

Kapitel 14: Lov om behandling af personoplysninger 477

Kapitel 15: Forvaltningsafgørelsens form, bekendtgørelse og klagevejledning 515

3. Del. Retlig kontrol

Kapitel 16: Kontrol med og retsvirkning af formelle retlige mangler 535

Litteraturregister 555

Regelsæt 561

Domsregister 565

Stikordsregister 571

Indholdsfortegnelse

Indledning

Afgrænsning, systematik og metode 21

1. Del. Nogle grundelementer

Kapitel 1. Retsgrundlag, retsafgørelse, formel og materiel ret

1. Retsgrundlagets form og retskildeværdi 29
 - 1.1. Dansk forvaltningsret i skreven og uskreven form 31
 - 1.2. Særligt om EU-retten og EMK-retten som del af retsgrundlaget 33
 - 1.3. God forvaltningsskik 36
2. Retsgrundlagets indholdsmæssige klarhed 38
 - 2.1. Afgørelsens jusside 40
 - 2.1.1. Hjemmelsbestemmelser (retsgrundlaget) 41
 - 2.1.2. Proces-/sagsbehandlingsregler 42
 - 2.2. Faktum 44
 - 2.2.1. Bevis 45
 - 2.2.2. Bevisbyrde 47
 - 2.3. Retssikkerheden 47
3. Oversigt over et sagsbehandlings- og afgørelsesforløb 49
4. Begreberne formel og materiel ret 51
 - 4.1. Sondringens praktiske betydning 52
 - 4.2. Proces- og sagsbehandlingsregler som materielretligt retsgrundlag 53
 - 4.3. Forholdet mellem materielle og formelle krav i en prøvelsessammenhæng 55

Kapitel 2. Retssikkerhed

1. Retssikkerhedsbegrebet 59
2. Retssikkerhedstankens historiske forudsætning 60
 - 2.1. Hovedtræk i udviklingen af de fuldbyrdende magters indretning 62
 - 2.2. Det centrale og regionale plan 65
 - 2.3. Det lokale plan: Købstæderne 67
 - 2.4. Det lokale plan: Landet 68

3. Det retsstatslige retssikkerhedsparadigme 70
4. Det velfærdsstatslige retssikkerhedsparadigme 72
5. Den retsstatslige retssikkerhedsforms fortsatte betydning 73
6. Retssikkerhed og faktisk forvaltningsvirksomhed 74
7. Retssikkerhed og andre hensyn 75
8. Retssikkerhedsmæssige sammenhænge mellem de forvaltningsretlige grunddiscipliner 79
 - 8.1. Retsgrundlagets karakter 79
 - 8.2. Myndighedens sammensætning og virkemåde 80
 - 8.2.1. Folketinget 81
 - 8.2.2. Domstolene 81
 - 8.2.3. Traditionelle forvaltningsorganer 82
 - 8.2.4. Nævn og råd 82
 - 8.2.5. Kommunerne 83
 - 8.3. Processen/sagsbehandlingen 84
 - 8.4. Retlig kontrol 85

Kapitel 3. Forvaltningslovens anvendelsesområde

1. Begreber og systematik 89
2. Begrebet offentlig forvaltning 91
 - 2.1. Indledning om forholdet mellem organ og virksomhed 91
 - 2.1.1. Formelt eller materielt forvaltningsbegreb 92
 - 2.2. Forvaltningslovens og offentlighedslovens sonderingsgrundlag 93
 - 2.2.1. Afgrænsning af offentlig forvaltning overfor anden offentlig myndighed 94
 - 2.2.2. Afgrænsning overfor den private sektor 94
 - 2.2.2.1. Bemyndigelse til udvidet grænsedragning 96
 - 2.3. Afgrænsning af offentlig forvaltning på andet retsgrundlag 97
3. De af forvaltningsloven omfattede sager 99
 - 3.1. Oversigt og begreber 99
 - 3.2. Retssikkerhedsbegreber og faktisk forvaltningsvirksomhed 102
 - 3.2.1. Traditionelt afgørelsesbegreb 102
 - 3.2.2. Faktisk forvaltningsvirksomhed 103
 - 3.2.3. Udvidet afgørelsesbegreb 103
 - 3.2.4. Faktisk forvaltningsvirksomhed i sammenhæng med forvaltningsafgørelse 105
 - 3.3. Fortolkningsstilarter 105

- 3.4. Offentligretlige ktr. privatretlige beslutninger 108
- 3.5. Materielretlige afgørelser ktr. procesretlige beslutninger 111
- 3.6. Indstillinger og udtalelser 113
- 3.7. Interne/eksterne beslutninger 114
- 3.8. Regulering på andet retsgrundlag 115
- 4. Forvaltningslovens partsbegreb 117
 - 4.1. Forholdet mellem partsstatus i klagesag og 1. instanssag 118
 - 4.2. Adressat, ansøger og klager 119
 - 4.3. Direkte, væsentlig og individuel retlig interesse 120
 - 4.3.1. Retlig interesse 121
 - 4.3.2. Direkte interesse 121
 - 4.3.3. Individuel interesse 123
 - 4.3.4. Væsentlig interesse 124
 - 4.3.5. Samspillet mellem begreberne 124
 - 4.4. Forvaltningsmyndigheden som part 125

2. Del. De enkelte sagsbehandlings- og procesregler

Kapitel 4. Begrundelse

- 1. Begrundelsesbegrebet 129
 - 1.1. Domsbegrundelsen 130
 - 1.2. Lovbegrundelsen 131
- 2. Historisk udvikling 131
- 3. Retskilder 132
 - 3.1. EU-retten 133
- 4. Hensynene 133
 - 4.1. Forholdet mellem effektivitet og retssikkerhed 134
 - 4.2. Forholdet mellem hensynene i øvrigt 136
 - 4.3. Særligt om hensynene i en prøvelsessammenhæng 137
- 5. Særligt om kommunalbestyrelsens begrundelse 138
- 6. Begrundelsesafgørelsen 140
- 7. Begrundelsespligten 142
 - 7.1. Begrundelsespligten omfatter den konkrete afgørelses part 143
 - 7.2. Begrundelsespligten er obligatorisk og præceptiv 144
 - 7.3. Fuldt ud medhold 145
- 8. Begrundelsens indhold 146
 - 8.1. Jus 148
 - 8.2. Faktum 151
 - 8.3. Skønmæssige afgørelser 153
 - 8.3.1. Forholdet mellem jus og faktum 154
- 9. Standardbegrundelser 157

- 10. Begrundelsen skal være rigtig 158
 - 10.1. Objektiv rigtig 159
 - 10.2. Subjektiv rigtig 159
- 11. Retsvirkning af begrundelsesmangler 161
 - 11.1. Forholdet mellem materielretlig og formelretlig efterprøvelse 161
 - 11.1.1. Forholdet mellem materiel og formel efterprøvelse i praksis 163
 - 11.1.2. Objektivt forkert begrundelse som ugyldighedsgrund 165
 - 11.1.3. Subjektivt urigtig begrundelse som ugyldighedsgrund 167

Kapitel 5. Kompetence

- 1. Begreb og præsentation 171
 - 1.1. Forholdet mellem begreberne formel og materiel ret 173
- 2. Grundlæggende kriterier og hensyn 174
- 3. Kompetencens rets(kilde)grundlag 177
 - 3.1. Grundlovens betydning 178
- 4. Kompetenceafgørelsen 180
 - 4.1. Kompetencespørgsmålets placering i en materielretlig sammenhæng 182
- 5. Delegation 184
 - 5.1. Begreb og præsentation 184
 - 5.2. Hensyn og kriterier af betydning for delegationens lovlighed 186
 - 5.3. Intern delegation 188
 - 5.3.1. Hierarkisk organiserede myndigheder 189
 - 5.3.2. Kollegialt sammensatte myndigheder 190
 - 5.3.2.1. Delegation til underudvalg 191
 - 5.3.2.2. Delegation til formand 191
 - 5.3.2.3. Delegation til sekretariat 192
 - 5.4. Særligt om kommunal delegation 194
 - 5.5. Ekstern delegation 198
 - 5.5.1. Til anden myndighed 198
 - 5.5.2. Delegation til private 200
- 6. Videre sendelse og kommunikering 201
- 7. Retsvirkning af inkompetence 201
 - 7.1. Retsvirkningen i forhold til selve kompetenceordningen eller afgørelse i medfør heraf 201

- 7.2. Retsvirkning i forhold til afgørelser truffet af inkompetent myndighed 202
 - 7.2.1. Saglig inkompetence 203
 - 7.2.2. Stedlig inkompetence 205
 - 7.2.3. Ulovlig delegation 207
 - 7.2.4. Generel eller konkret væsentlighedsvurdering 207
 - 7.2.5. Særlige omstændigheder som taler imod ugyldighed 210

Kapitel 6. Habilitet og inhabilitet

- 1. Begreb, systematik og metode 213
- 2. Historisk perspektiv 215
- 3. Retsgrundlaget 218
 - 3.1. Retsgrundlagets form 218
 - 3.2. Retsgrundlagets indholdsmæssige klarhed 219
 - 3.3. Anvendelsesområdet for forvaltningslovens habilitetsregler 221
- 4. Habilitetssagen og habilitetsafgørelsen 221
 - 4.1. Fortolkning, udfyldning og konkret vurdering 223
- 5. Hensynene 224
 - 5.1. Garantihensyn 225
 - 5.2. Tillidshensyn 226
 - 5.3. Modhensyn 227
- 6. Interessebegrebet 228
 - 6.1. Graden af tilknytning 230
 - 6.1.1. Formidlede interesser 231
 - 6.2. Interessens materielle karakter 232
 - 6.2.1. Forholdet mellem hjemmelsgrundlaget og interessens materielle karakter 233
 - 6.3. Interessens omfang 234
 - 6.4. Interessens placering i tid 236
 - 6.4.1. Interessens fortsatte eksistens 237
 - 6.4.2. Interessens aktuelle/latente eksistens 237
 - 6.4.3. Særligt om generel inhabilitet 238
- 7. Partsinhabilitet, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 1 239
- 8. Interesser af formidlet karakter, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 1-3 243
 - 8.1. Repræsentationsforhold, jf. § 3, stk. 1, nr. 1 243
 - 8.2. Interesser formidlet ved slægt- og familieforhold, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 2 244

- 8.3. Interesser formidlet ved tilknytning til private juridiske personer, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 3 245
 - 8.3.1. Graden og arten af tilknytning 245
 - 8.3.2. Forholdet mellem graden af tilknytning og interessens materielle karakter 247
 - 8.3.3. Offentlig repræsentation i private selskaber, foreninger etc. 249
 - 8.3.4. Brancherepræsentanter som sagkyndige 250
- 9. To-instans inhabilitet, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 4 251
 - 9.1. Kommunikation instanserne imellem 253
 - 9.2. Tilfældigt sammenfaldende kompetencer 254
- 10. Opsamlingsbestemmelsen, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5 255
- 11. Undtagelser og modifikationer, jf. forvaltningslovens § 3, stk. 2 258
 - 11.1. Manglende substitutionsmulighed 261
- 12. Myndighedsinhabilitet 262
- 13. Generelle habilitetskrav 264
 - 13.1. Begreb og retsgrundlag 264
 - 13.2. Hensynene 265
 - 13.3. Kommunale habilitetskrav 267
 - 13.3.1. Generel inhabilitet som følge af kommunal ansættelse 267
 - 13.3.2. Generel inhabilitet som følge af privat tilknytningsforhold 269
 - 13.4. Generel inhabilitet i forhold til stillinger 270
- 14. Retsvirkninger af inhabilitet 271

Kapitel 7. Vejledning

- 1. Retsgrundlag 277
- 2. Konkret vejledning og generel information 277
- 3. Hvilke sager er omfattet af vejledningspligten? 278
- 4. Hensynene 279
- 5. Almindeligt om vejledningspligtens indhold 280
 - 5.1. Forholdet mellem initiativ og vejledningspligt 281
 - 5.2. Særligt om dispensationsmulighed 283
 - 5.3. Retsuvidenhed i øvrigt 284
 - 5.4. Særligt om tolkebistand 285
- 6. Om forholdet til klagevejledning 286
- 7. Pligt til videresendelse 286
- 8. Retsvirkninger af manglende eller mangelfuld vejledning 288
 - 8.1. Ugyldighed 288

8.2. Erstatningsansvar 291

8.3. Tjenstligt ansvar 291

Kapitel 8. Repræsentation

1. Retsgrundlag og hensyn 293
2. Hvilke sager omfattes af retten til repræsentation? 293
3. Hvem kan fungere som partsrepræsentant? 294
4. Repræsentationens omfang 295
5. Dokumentation for repræsentationsforholdet 295
6. Hvem skal forvaltningsmyndigheden kommunikere med? 296
7. Undtagelser fra retten til repræsentation 297
8. Klageadgang og reaktionsmulighed overfor tilsidesættelse af repræsentationsret 298

Kapitel 9. Tavshedspligt og ytringsfrihed

1. Tavshedspligt 301
 - 1.1. Begrebs- og retsgrundlag 301
 - 1.2. Forvaltningslovens bestemmelser om tavshedspligt 302
2. Offentligt ansattes ytringsfrihed 306
 - 2.1. Forholdet mellem tavshedspligt og ytringsfrihed 306
 - 2.2. Ytringer fremsat som privatperson 306
 - 2.2.1. Særligt om loyalitetspligten 308
 - 2.3. Udtalelser fremsat på myndighedens vegne 309
 - 2.4. Sanktionering af grænseoverskridelser 310

Kapitel 10. Offentlighed

1. Mødeoffentlighed 311
2. Projektoffentlighed 313
3. Dokumentoffentlighed i forvaltningen 314
 - 3.1. Retsgrundlaget, almindelig udvikling 314
 - 3.2. Offentlighedslovens anvendelsesområde 316
 - 3.2.1. Minimumsregulering og meroffentlighed 317
 - 3.3. Hensynene 318
 - 3.4. Hovedreglen om retten til aktindsigt 319
 - 3.4.1. Hvem tilkommer retten? 319
 - 3.4.2. Hvad omfattes af retten? 320
 - 3.4.2.1. Individualisering 320
 - 3.4.2.2. Dokumentbegrebet 321
 - 3.4.3. Notatpligt 322
 - 3.5. Undtagelse af sager fra retten til aktindsigt 324

3.5.1. Sager indenfor strafferetsplejen 324

3.5.2. Sager om lovgivning 326

3.5.3. Ansættelses- og personalesager 327

3.6. Undtagelse af dokumenter 330

3.6.1. Ekstraheringspligt 330

3.6.2. Interne dokumenter 332

3.6.2.1. Interne dokumenter omfattet af aktindsigt 335

3.6.3. Undtagelse af andre dokumenter 337

3.7. Undtagelse af oplysninger 341

3.7.1. Undtagelse af oplysninger om private forhold 341

3.7.2. Undtagelse af oplysninger

vedrørende drifts- og forretningsforhold 343

3.7.3. Konkret begrundet undtagelse af særligt kvalificerede dokumenter eller oplysninger 345

3.8. Tavshedspligt som begrænsning af aktindsigt 350

3.9. Egenaces 351

3.10. Behandling og afgørelse af sager om aktindsigt 352

1 Aktindsigt i medfør af særlovgivning 353

2 Aktindsigt i medfør af persondataloven 353

6 EU-rettens påvirkning af reglerne om dokumentoffentlighed 355

7 Retsvirkninger ved tilsidesættelse af regler om offentlighed 356

7.1. Tilsidesættelse af reglerne i offentlighedsloven 356

7.2. Retlige mangler i forbindelse med mødeoffentlighed 359

7.3. Tilsidesættelse af regler om projektoffentlighed 360

Kapitel 11. Sagens oplysning

1 Begreber, systematik, hensyn og retsgrundlag 361

1.1. Begreber 361

1.2. Systematik 362

1.3. Hensyn 364

1.4. Sagsoplysningens formelle retsgrundlag 366

1.5. Sagsoplysningens forhold til det materielle retsgrundlag 368

1.5.1. Særligt om skønsmæssigt retsgrundlag 370

2 Officialprincippets indhold og rækkevidde 373

2.1. Oplysningspligtens udstrækning 373

2.2. Illustrerende eksempler fra praksis 375

3 Oplysningsmåden 384

3.1. Indledning – oversigt 384

3.2. Oplysningsmåden vedrørende oplysninger hidrørende fra forvaltningen 388

- 3.2.1. Almindeligt om reguleringen i forvaltningslovens kapitel 8 388
- 3.2.2. Oplysninger hidrørende fra forvaltningsmyndigheden selv 391
- 3.2.3. Oplysninger hidrørende fra andre dele af forvaltningsmyndigheden 392
 - 3.2.3.1. Oplysninger hidrørende fra andre forvaltningsmyndigheder 394
 - 3.2.3.2. Oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold 394
 - 3.2.3.3. Hovedreglen om forbud mod videregivelse 395
 - 3.2.3.4. Samtykke til videregivelse 396
 - 3.2.3.5. Lovbestemt videregivelse 397
 - 3.2.3.6. Videregivelse begrundet i varetagelse af offentlige eller private interesser 397
 - 3.2.3.7. Videregivelse som nødvendigt led i sagens behandling 399
- 3.2.4. Særligt om ansøgningsager 401
- 3.2.5. Andre fortrolige oplysninger 404
- 3.2.6. Pligt til videregivelse af oplysninger 406
- 3.3. Oplysninger fra parter 407
 - 3.3.1. Sagen rejst af parter 408
 - 3.3.2. Sagen rejses af forvaltningen 410
 - 3.3.3. Oplysninger hidrørende fra eller indhentet af andre private end parter 412
- 4. Lov om persondatabeskyttelse 413
- 5. Regulering i medfør af anden lovgivning 414
 - 5.1. Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område 414
 - 5.2. Lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter 415
- 6. Høring 416
 - 6.1. Fakultativ høring 417
 - 6.2. Obligatorisk høring 418
 - 6.3. Imperativ høring 419
- 7. Retsvirkning af oplysningsmangler 419
 - 7.1. Retsvirkning af uberettiget videregivelse 419

Kapitel 12. Partshøring

- 1. Almindeligt om partsmedvirken 423
- 2. Partshøring 424
- 3. Forvaltningslovens regler om partshøring 427
 - 3.1. Forvaltningslovens § 19, stk. 1 429
 - 3.1.1. Oplysningens karakter 430
 - 3.1.2. Partens manglende kendskab 432
 - 3.1.3. Oplysninger til ugunst for parten 435
 - 3.1.4. Oplysninger af væsentlig betydning 436
 - 3.1.5. Form og fremgangsmåde 437
 - 3.2. Undtagelser i medfør af forvaltningslovens § 19, stk. 2 fraviges i seks tilfælde, jf. stk. 2, nr. 1-6. 437
 - 3.2.1. Undtagelser som følge af oplysningens karakter og sagens beskaffenhed 437
 - 3.2.2. Undtagelse ved overskridelse af lovbestemt frist 438
 - 3.2.3. Undtagelse begrundet i væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser 439
 - 3.2.4. Undtagelse, når parten ikke har ret til aktindsigt 440
 - 3.2.5. Undtagelse, når afgørelsen berører en videre ubestemt personkreds 441
 - 3.2.6. Undtagelse, når der ved lov i øvrigt er sikret parten ret til at varetage sine interesser 442
 - 3.3. Undladelse af partshøring i medfør af forvaltningslovens § 20 442
- 4. Udvidet pligt til partshøring i medfør af specialregulering 443
 - 4.1. Personalesager 444
 - 4.2. Indgribende forvaltningsafgørelser i øvrigt 446
 - 4.3. Partskonflikter 446
 - 4.4. Partshøring som god forvaltningsskik 446
 - 4.5. Fornyet høringspligt 447
 - 4.6. Høring vedrørende fortrolige oplysninger 448
- 5. Partshøring på partens initiativ 448
- 6. Retsvirkning af manglende høring 449

Kapitel 13. Partsaktindsigt

- 1. Retsgrundlaget 455
 - 1.1. Om forholdet til offentlighedsloven 455
 - 1.2. Om minimumsregulering og meroffentlighed 456
 - 1.3. Forvaltningslovens kapitel 4 – struktur og oversigt 457
 - 1.4. Forholdet til retsplejeloven 457

- 2. Hensynene der ligger til grund for partsaktindsigt 457
- 3. Afgrænsning af hovedreglen 458
 - 3.1. Afgørelsessager 459
 - 3.2. Afgrænsning af partsbegrebet 459
 - 3.3. Dokumentbegrebet 460
 - 3.4. Tavshedspligt 461
 - 3.5. Notatpligt 461
 - 3.6. Meraktindsigt 462
- 4. Undtagelser fra forvaltningslovens hovedregel om adgang til aktindsigt 463
 - 4.1. Undtagelse af sager 463
 - 4.1.1. Ansættelsessager 463
 - 4.1.2. Sager om strafferetlig forfølgning 463
 - 4.2. Dokumenter undtaget fra partsaktindsigt 465
 - 4.2.1. Interne arbejdsdokumenter 465
 - 4.2.2. Undtagelser fra undtagelserne 466
 - 4.2.3. Undtagelse i medfør af forvaltningslovens § 14 467
 - 4.2.4. Ekstraheringspligt 467
 - 4.3. Undtagelse af oplysninger 467
 - 4.4. Partens anvendelse af oplysninger 470
- 5. Afgørelsen om aktindsigt 470
 - 5.1. Udsættelse af sagens afgørelse 472
 - 5.2. Partsstatus i forhold til henholdsvis primær sag og sag om aktindsigt 473
- 6. Retsvirkninger af manglende eller mangelfuld partsaktindsigt 474

Kapitel 14. Lov om behandling af personoplysninger

- 1. Indledning 477
- 2. Persondatalovens anvendelsesområde 478
- 3. Reglerne for behandling af personoplysninger 481
 - 3.1. Indledende bemærkninger 481
 - 3.2. Indsamling og registrering (intern brug) af personoplysninger 483
 - 3.2.1. Almindelige og fortrolige oplysninger 483
 - 3.2.2. Følsomme oplysninger 484
 - 3.3. Videregivelse af personoplysninger 486
 - 3.3.1. Indledende bemærkninger 486
 - 3.3.2. Hvornår kan videregivelse ske? 486
 - 3.3.2.1. Almindelige og fortrolige oplysninger 486
 - 3.3.2.2. Følsomme oplysninger 488

- 3.4. Sammenfatning 490
- 4. Den registreredes rettigheder 490
 - 4.1. Den dataansvarliges oplysningspligt over for den registrerede 491
 - 4.1.1. Indledende bemærkninger 491
 - 4.1.2. Oplysningspligt ved indsamling af oplysninger hos den registrerede 492
 - 4.1.3. Oplysningspligt ved indsamling af oplysninger hos andre end den registrerede 496
 - 4.1.4. Undtagelser fra oplysningspligten 498
 - 4.1.4.1. Den registrerede er allerede bekendt med informationen 498
 - 4.1.4.2. Registreringen eller videregivelsen følger af lovgivningen 499
 - 4.1.4.3. Underretning viser sig umulig eller er uforholdsmæssigt vanskelig 500
 - 4.1.4.4. Yderligere undtagelser fra oplysningspligten 501
 - 4.2. Den registreredes indsigtret (egenaces) 502
 - 4.2.1. Omfanget af indsigtretten 502
 - 4.2.1.1. Begrænsninger i indsigtretten 505
 - 4.3. Den registreredes indsigelsesret 507
- 5. Tilsynet med overholdelsen af persondataloven 509
- 6. Sammenhængen mellem persondataloven, forvaltningsloven og offentlighedsloven 510
 - 6.1. Forholdet mellem persondataloven og forvaltningsloven 510
 - 6.1.1. Videregivelse af personoplysninger 510
 - 6.1.2. Indsigtret 512
 - 6.2. Forholdet mellem persondataloven og offentlighedsloven 512
 - 6.3. Sammenfatning 514

Kapitel 15. Forvaltningsafgørelsens form, bekendtgørelse og klagevejledning

- 1. Forvaltningsafgørelsens form 515
 - 1.1. Skriftlighed 515
 - 1.2. Indholdsmæssig klarhed 518
- 2. Bekendtgørelse 519
 - 2.1. Begreb og retsgrundlag 519
 - 2.2. Bekendtgørelse som betingelse for retsvirkning 520

- 2.3. Overfor hvem og på hvilken måde skal bekendtgørelse ske? 521
- 2.4. Særligt om skriftlig eller mundtlig bekendtgørelsesform 522
- 3. Klagevejledning 523
 - 3.1. Hensyn og retsgrundlag 523
 - 3.2. Former for klageadgang 524
 - 3.3. Hvilke afgørelser omfattes af klagevejledning? 525
 - 3.4. Til hvem skal klagevejledning meddeles? 526
 - 3.5. Klagevejledningens indhold 526
 - 3.6. Klagevejledning i medfør af andet retsgrundlag 527
- 4. Retsvirkning af mangler vedrørende form, bekendtgørelse og klagevejledning 528
 - 4.1. Mangler ad. skriftlighed 528
 - 4.2. Mangler ad. indholdsmæssig klarhed 529
 - 4.3. Mangler ad. manglende bekendtgørelse 529
 - 4.4. Mangler ad. manglende eller mangelfuld klagevejledning 530

3. Del. Retlig kontrol

Kapitel 16. Kontrol med og retsvirkning af formelle retlige mangler

- 1. Afgrænsning og begreb 535
- 2. Ugyldighedsbegrebet 536
- 3. De grundlæggende betingelser for ugyldighed 537
- 4. Væsentlighedsbegrebet ad. formelle mangler 538
- 5. Formelle krav som henholdsvis ordens- og garantiforskrifter 539
- 6. Hensyn ad generel og konkret væsentlighedsbedømmelse 541
- 7. Forholdet mellem egentlig materiel prøvelse og væsentlighedsprøvelse 542
 - 7.1. Kausalsammenhænge og sandsynlighedsgrader 542
- 8. Generel og/eller konkret væsentlighed i praksis 544
 - 8.1. Konkret væsentlighed og materiel prøvelse 545
 - 8.2. Konkret væsentlighed og kausalitetsprøvelse 546
 - 8.3. Generel væsentlighed som ugyldighedsgrund 549
- 9. Væsentlighed med hensyn til sagsbehandlings- og procesmangler af materielretlig karakter 550
- 10. Tilsidesatte ordensforskrifter som ugyldighedsgrund 551
- 11. Grove retlige mangler 552
- 12. Retsvirkningen af ugyldighed 552

Indledning

Afgrænsning, systematik og metode

Forvaltningsretten er betegnelsen for den juridiske disciplin, der omhandler de retsregler, som regulerer forholdet mellem forvaltningsmyndighederne og borgerne samt forholdet mellem forvaltningsmyndighederne indbyrdes.

Forvaltningsretten udgør samlet et overmådt omfattende system af myndigheder og regler. Allerede af fremstillingsmæssige grunde er tilfæring af stoffet derfor nødvendig. Traditionelt sondres mellem *almindelig* og *speciel* forvaltningsret. Den almindelige forvaltningsret omfatter de retsregler, som er gældende for alle – eller i hvert tilfælde de fleste – forvaltningsmyndigheder. I forhold hertil anvendes betegnelsen *speciel* forvaltningsret på discipliner, som særligt eller alene omfatter bestemte forvaltningsmyndigheder eller reguleringsområder. Som eksempel herpå kan nævnes miljøret, sundhedsret, politiret, socialret og kommunalret.

Denne fremstilling omhandler den almindelige forvaltningsret. Også den almindelige forvaltningsret er imidlertid en meget omfattende disciplin. En yderligere opdeling på deldiscipliner er derfor nødvendig. Af sådanne deldiscipliner har der traditionelt været opereret med i hvert tilfælde fire:

- 1. Forvaltningens opgaver og organisation.
- 2. Forvaltningsprocessen og forvaltningens sagsbehandling.
- 3. De for forvaltningen gældende hjemmelskrav, dvs. de retlige krav der stilles til forvaltningsafgørelsens indhold.
- 4. Den retlige kontrol med forvaltningen.

Denne bog skal ses som et første skridt i etableringen af et nyt samlet lærebogsgrundlag i almindelig forvaltningsret. Det eksisterende lærebogsgrundlag vil således blive udskiftet successivt. Systematikken for denne nye fremstilling vil tage udgangspunkt i de ovenfor under pkt. 1-4 nævnte deldiscipliner.

Bogens forfatter Steen Rønsholdt er professor i forvaltningsret ved Københavns Universitet og dr.jur. på afhandlingen »Om saglig kommunalforvaltning og kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet«.

FORLAGET THOMSON

Bogen eller lignende bøger kan findes på:

Juridisk Antikvariat

www.lovsamlingen.dk